

59. КОНФЕРЕНЦИЈЕ ЈЛА И МЕЂУНАРОДНО ПРАВО

У Београду је од 17. до 23. августа 1980. године, у Конгресном центру „Сава“, одржана 59. Конференција Светског Удружења за међународно право (International Law Association). На конференцији је узело учешћа око 700 правника-интернационалиста са свих континената, међу којима су се налазили најистакнутији универзитетски наставници и писци међународног права, те правни саветници министарстава спољних послова, адвокати, судије и други. Конференцији су, такође, присуствовали представници 12 међународних организација као и представник Палестинске ослободилачке организације (PLO).

Конференцију је, под покровитељством Савезног извршног већа, организовало Југословенско удружење за међународно право. Околност да се конференција Удружења за међународно право организује у нашој земљи по други пут у непуних 30 година, речито је и очигледан¹⁾ доказ два момента. Прво, угледа који наша земља ужива у међународној заједници, изграђеног на темељима једног сталног и конзистентног залагања да се односи у плуралистичкој структури пребогатој разликама на политичком, економском, социјалном, културном и другим пољима, каква је савремена међународна заједница, морају заснивати на поштовању фундаменталних начела међународног права отелотворених у Повељи Уједињених нација. Подржавајући иницијативу Југословенског удружења да се 59. Конференција одржи у нашој земљи, Савезно извршно веће је на својој седници од 10. маја 1979. донело закључак да је „врло корисно и у складу са принципима спољне политике наше земље да Југословенско Удружење за међународно право буде домаћин 59. Конференције International Law Association ...“ Друго, уважавање доприноса југословенске науке међународног права конструктивној делатности Светског удружења за међународно право. Да не идемо даље довољно је, ради демонстрирања заснованости оваквог става, указати да је у једном од значајних домета Светског удружења-питању правних аспеката мирољубиве и актив-

¹⁾ Ретка је појава у историји Удружења, нарочито оној послератној, да се Конференције два или више пута одржавају у једној земљи. Тако се, примера ради, од 1946. године десило свега 3 пута да се Конференције Удружења два пута одржавају у истој земљи. Треба, такође, имати у виду и повећања броја чланица Удружења, као момент који ту праксу чини још рестриктивнијом. Поред тога, Конференције Удружења у Југославији су, ако изузмемо 42. Конференцију одржану у Прагу 1947., једине Конференције одржане у социјалистичким земљама.

не коегзистенције утиснут печат југословенске доктрине међународног права.²⁾

Избор др Смиље Аврамов, редовног професора Правног факултета у Београду, за новог председника Светског удружења за међународно право представља значајно признање како за проф. Аврамов тако и за југословенску правну науку.

Плодоносна делатност и традиција Светског удружења за међународноправо налазила је чврст ослонац у уверењу да и међународно право има не малу улогу у изградњи хармоничних и равноправних односа у међународној заједници.

Основно је 1873. године под називом „Удружење за реформу и кодификацију међународног права (Association for the Reform and Codification of the Law of Nations). Тај назив је у садашњи променило на својој 17. Конференцији одржаној у Брислу 1895.

Промена назива у овом случају није само формални акт, већ је у функцији неких трајнијих и дубљих промена у циљевима Удружења. Настало у времену када је у кругу интернационалиста било уврежено схватање да су међународни сукоби и ратови данак непостојања међународноправне регулативе, Удружење је у почетку као основни циљ поставило стварање Кодекса међународног права као међуфазе у замени рата непристрасном међународном арбитражом. Такав циљ, нарочито није могао бити остварен. Не зато што је творцима удружења недостајало ентузијазма, воље и знања, већ због тога што су у свом филантропском заносу увидели да и међународно право делује, и може да делује, само у координатама социополитичких реалности. Те реалности су усмериле Удружење ка конкретнијим, практичнијим циљевима у оквиру организованих напора да се међународно право унапреди у инструмент позитивних међународних промена. Како утврђује члан II Устава удружења, циљеви Светског удружења за међународно право састоје се у „проучавању, утврђивању и развоју међународног права, јавног и приватног, проучавању упоредног права, сачињавању предлога за решавање сукоба закона и унификацију права, и ширењу међународног разумевања и добре воље.

Декларације и нацрти конвенција које доноси Удружење немају обавезну снагу, с обзиром да, као захвати предузети у оквиру невладале организације, улазе под појам полувзвичне кодификације. Но, правни значај тих аката је ван сваког спора. С једне стране, декларације и нацрти конвенција донети у крилу Удружења чине „учења најпозванијих стручњака међународног јавног права, као помоћно средство за утврђивање правних правила“ у смислу члана 38 (1, д) Статута Међународног суда правде. С друге стране ти, у основи теоријски захтеви Удружења, могу послужити као база за званичну кодификацију и тиме пррћи у корпус позитивног међународног права. Тако, на пример, нацрти конвенција у меници и чеку које је Удружење усвојило на 25. Конференцији у Будимпешти послужу-

²⁾ Питање правних аспеката коегзистенције је стављено на дневни ред Удружења на предлог Југословенског удружења за међународно право. Први реферат о том предмету поднео је проф. М. Бартош на 47. Конференцији одржаној у Дубровнику 1956. У Комитету за правне аспекте мирољубиве коегзистенције, главни извештач проф. М. Радојковић поднео је реферате на Конференцијама у Њујорку 1958., Хамбургу 1960. Брислу 1962. и Токију 1964. Детаљније о томе, ЈРМП бр. 3/1955, 1/1958, 2/1960, 2/1962, 1/1964.

жили су као основа за рад Хашке конференције за међународно приватно право од 1810. године. Теоријска заснованост и вредност нацрта конвенција које Удружење доноси често доводи до тога да их међународне организације прихватају као положну основу и оквир позитивно-правних решења. На пример, Нацрт међународне конвенције за унификацију извесних правила која се тичу цивилне јурисдикције, избора закона и признања и извршења пресуда у материји судара коју је усвојила 58. Конференција одржана у Манили добио је снажну подршку на 31. Конференцији Међувладине поморске консултативне организације (МСО) 1977. године. Удружење свој рад по појединим питањима усклађује са радом других међународних организација када то налажу потребе кодификације појединих области међународног права. Комитет за право међународних водних извора Удружења, на пример, прати рад Уједињених нација и осталих међународних организација у материји права водних извора. Комитет се упознао са првим извештајем о праву коришћења међународних водних токова у непловидбене сврхе који је, у оквиру Комисије Уједињених нација за међународно право, поднео специјални извештај S. Schwebel.³ Извештај Комитета који се посебно бави питањима регулисања међународних водних путева у вези изградње брана, канала и других инсталација и односа водних извора и других природних извора биће достављен Економско-социјалном савету Уједињених нација.

Дуга је листа достигнућа Удружења на плану кодификације и прогресивног развоја међународног права. Навешћемо нека од њих која, по нашем мишљењу, најбоље илуструје богату историју Удружења.

Већ у првим годинама свог постојања Удружење је израдило нацрт правила о штети која су готово моментално прихваћена у виду York-Antwerp правила о општој штети (Генерал Авераре), да би, амандирана и измењена на конференцијама у Ливерпулу 1890 .и Штокхолму 1924., и данас била у општој употреби.

30. Конференција у Хагу усвојила је Правила о поступку са ратним заробљеницима прихваћеним накнадно у многим законодавствима; Хашка правила о изнајмљивању бродова за превоз робе су и данас у употреби и инкорпорисана у неке законе. У Штокхолму је 1924. прихваћен модел правила о држављанству, апатридији и експагријацији, као и правила о извршавању страних судских одлука. Две године касније Конференција Удружења усвојила је нацрт Конвенције о јурисдикцији на мору у време мира, Статут Међународног кривичног суди чије је основање предложено и правила која су се односила на заштиту мањина и приватне својине. На конференцији у Варшави 1928. године усвојен је нацрт конвенције о екстрадицији и правила о управи над територијама окупираним од непријатељских снага. У Будимпешти су 1934. године усвојене одредбе о интерпретацији Brian-Kellog-ovog пакта или Општег уговора о одрицању од рата. У послератном периоду Удружење је усвојило серију нацрта конвенција и правила. У Копенхагену (1950) усвојена су Правила о међународној комерцијалној арбитражи; у Дубровнику (1956) Нацрт конвенције о плаћању штета страним новцем; у Њујорку (1958) Нацрт

³) UN Document A/CN.4.320, 21 may 1979.

конвенције о сукобу закона који се односи на компаније; у Токију (1964) Модел акт за признање и извршење пресуда о страном новцу; у Хелсинкију (1966) Правила која се односе на загађивање, пловидбу, правичну употребу, сплаварење и решавање спорова у вези међународних река; у Буенос Аиресу (1968) Декларацију о дипломатском и територијалном азилу; у Њујорку (1972) одредбе о контроли хране и загађивању мора стварима континенталног порекла, те Правила која се односе на јурисдикцију држава у вези са рестриктивним трговачким праксама, и Нацрт Конвенције о дипломатском и територијалном азилу; у Мадриду (1976) Нацрт Конвенције о унификацији извесних правила која се односе на ховеркрафте, Нацрт Конвенције о јурисдикцији у међународним саобраћајним несрећама, Чланови о управљању међународним водама и о заштити водних извора и инсталација у време оружаних сукоба, Принципи који се односе на уклањање сметњи путем сателита; у Манили (1978) Нацрт Конвенције о експатријацији оптужених лица ради суђења и кажњавања и репатријације због извршења пресуде, Нацрт чланова о регулисању протока воде међународним водним путевима.

59. Конференција Удружења је на свом дневном реду имала фундаментална питања савременог међународног права: правни аспекти новог међународног економског поретка, међународно монетарно право, међународно кривично право, космичко право, ваздухопловно право, право коришћење водних богатстава, права човека, међународни тероризам, положај земаља без излаза на море, судари на мору, међународно хуманитарно и медицинско право, правни аспекти очувања човекове околине, међународна трговинска арбитража, имунитет страних држава, дипломатски имунитет.

Комитет за правне аспекте новог међународног економског поретка основан је на предлог југословеског Удружења поднет у марту 1978. Предлог је прихваћен на 58. Конференцији у Манили која је посебном резолуцијом препоручила Извршном одбору Удружења да размотри могућност оснивања Комитета. Комитет је формално установљен одлуком Извршног одбора донетом у мају 1979. За председника Комитета, у чији састав су ушла 22 истакнута светска правника, изабран је др Камал Хусеин (Kamal Hossain), бивши министар иностраних послова Бангладеша, а за известиоца Комитета изабран је др Милан Булајић.

У прелиминарном извештају Комитета констатује се да је нужност промена у сфери међународних економских односа универзално прихваћена како од земаља у развоју тако и од представника индустријализованих земаља. Та полазна сагласност је, међутим, далеко од тога да реши све проблеме везане за остварење једног квалитетно новог концепта међународних економских односа. Иза ње стоји серија дилема и контраверзи које произилазе не само из сложености концепта новог међународног економског поретка него и из супротстављености интереса, посебно када је реч о интересима развијених и неразвијених земаља. Једна од дилема је, свакако, и она која се тиче улоге међународног права у измени статус quo-а у међународним економским односима. Посебно ако се не испусте из вида институционалне специфичности међународног права изражене

у непостојању централног законодавног и извршног механизма као и обавезног судства, што нужно не доприноси ефикасности међународног права као инструмента промене.

У извештају се указује на околност да правни проблеми варирају у зависности од конкретног аспекта предлога за изградњу новог економског поретка. Као главне области којима би се требало бавити Комитет у извештају су наведене: општи принципи и Повеља о економским правима, и дужностима држава, транснационалне компаније, трансфер технологије, међународна трговина, ново право мора и стални суверенитет над природним изворима.

Извештај др Милан Булајић је указао да је на основу Декларације о успостављању новог економског поретка, донете од стране Генералне Скупштине Уједињених нација 1974., и Повеље о економским правима и дужностима држава, могуће утврдити подручја међународних економских односа у којима се испољава релевантност међународног права. У првом реду, то су питања национализације стране имовине и компензација, искоришћавање богатства подморја, трансфер технологије, регулација страних инвестиција, регулација и контрола транснационалних компанија и сл. У том смислу већ су постигнути извесни резултати. На пример, сачињен је Међународни кодекс понашања о трансферу у оквиру UNICTAD-а, док је у фази израде Међународни кодекс понашања о трансферу технологије. Комисија Уједињених нација за транснационалне компаније је, пак, израдила Кодекс понашања транснационалних компанија. Предлози за измену постојећих правила и стварање нових правила су моментално предмет рада Треће конференције о праву мора.

У извештају се констатује да формулација правних правила у различитим аспектима новог међународног економског поретка подразумева различите облике акција како по питању нивоа деловања тако и субјеката деловања. Наиме, што се првог нивоа тиче акције на међународном плану треба да буду у спреси са акцијама које се предузимају на националном плану. У исто време неке од тих акција треба да буду предузете од стране земаља у развоју једнострано, неке од развијених земаља, док неке захтевају заједничко деловање било на глобалном било на регионалном нивоу.

У резолуцији 59. Конференције о правним аспектима новог међународног економског поретка прима се на знање чињеница да је знатан број тела УН ангажован у изради правних правила која се односе на међународно економско право и на нови међународни економски поредак, и указује на потребу координације и прегледа рада тих тела. У том смислу Конференција је препоручила Генералној скупштини УН да предузме кораке да би обезбедила координацију и разматрање на надлежном органу, као што је UNICITRAL или Правни (Шести) Комитет Генералне скупштине, проширајући поље разматрања укључивањем међународног економског права. Препоручено је, такође, да генерални секретар прибави и објави информације о активностима свих органа УН и других заинтересованих међународних организација које се баве изработом и усвајањем правних правила која се односе на нови економски поредак.

Рад Комитета за међународно монетарно право протекао је у знаку рада о клоузולי о вредности у међународним операцијама. Садашњу међународну монетарну ситуацију карактерише напуштање злата као опште мере вредности националних валута и флукуације вредности валута у односу једне према другој. Таква ситуација заједно са неизвесним токовима светске привреде и висок степен инфлације чини, у овом тренутку, неправичним коришћење златне клаузуле како у јавним тако и у приватним међународним трансакцијама. Због тога, Комитет стоји на становишту, потврђеном у резолуцији, да постојећу златну клаузулу треба заменити у међународним конвенцијама комбинацијом валутних клаузула а нарочито клаузулама о специфичном праву вучења.

Комитет у резолуцији позива државе да учине све што је у њиховој моћи да убрзају процес ратификације уговора којима се постојеће златне клаузуле замењују позивањем на специјална права вучења. У односу на неке новије конвенције униформног права које допуштају могућност да се прибегне или специјалним правима вучења или злату, Комитет позива владе и судове чије су државе изабрале злато и које, сходно одредбама конвенција, треба да изврше конверзију износа у злату у домаће валуте да то учине у оквирима „реалне вредности“ како би се избегла неуједначеност у премени тих конвенција.

Комитет за међународно кривично право се позабавио са два основна питања: а) модела Конвенције о експатријацији оптужених лица ради суђења и изрицања пресуде и репатријације ради извршења пресуде; и, б) нацртом Статута Међународне комисије за утврђивање чињеница у кривичним стварима.

Модел Конвенције о експатријацији оптужених лица ради суђења и извршења пресуде усвојен је на 58. Конференцији у Манили. Модел Конвенције састоји се, у ствари, из два дела. У првом је у члановима 1—4 регулисана материја експатријације оптужених лица ради суђења и изрицања пресуде, док је у другом у члановима 5—14 обухваћено питање репродукције осуђених лица у земљу њиховог држављанства.

На Конференцији у Београду дискутовано је о евентуалној допуни правилима поступка у таквим случајевима. Одлучено је да се модел Конвенције о експатријацији оптужених лица ради суђења и изрицања пресуде допуни правилима поступка који су поднети у четвртом привременом извештају Комитета за међународно кривично право (чланови 15 до 50).

У другом привременом извештају Комитета поднет је нацрт Статута Међународне комисије за утврђивање чињеница у кривичним стварима. Оснивање комисије је предложено да би се непристрасно и објективно утврдиле чињенице које се односе на кривична дела описана у низу међународних конвенција (нпр. кривично дело геноцида, ваздушне и поморске пиратерије, трговине робљем, наркотичним дрогама, отмице авиона и друга). Нацрт Статута је продискутован на Конференцији у Манили, те радним седницама Комитета 20. маја 1979. и 17. и 18. маја 1980.

На основу тих дискусија сачињен је четврти привремени извештај о коме је дискутовано у Београду. Статут је у тим дискусијама оцењен

као прихватљив. Председник и известилац Комитета су овлашћени да у текст Нацрта унесу мање исправке у светлу тих дискусија пре него што га поднесу Извршном савету Удружења.

Комитет за космичко право бави се питањима разграничења космоса и ваздушног простора као и начинима решавања спорова о космосу. Супротстављени ставови по питању границе између ваздушног и космичког пространства произилазе како из неких момената физичке природе тако и из различитих интереса земаља. У ранијим периодима то питање је било, углавном, предмет теоријских расправа, док се напретком космичке технике, подобне и за војне активности, добијају значајне практичне и политичкостратешке импликације. Како Комитет није успео да дође до задовољавајућег решења, Конференција је у својој резолуцији препоручила да Комитет за космичко право у сарадњи са Комитетом за ваздухопловно право настави проучавање проблема утврђивања пинципа за одређивање границе између космоса и ваздушног простора. При том, по препоруци Конференције, посебну пажњу треба посветити проблему права пролаза невојних космичких објеката. У погледу решавања спорова о космосу Комитет је ангажован на изради нацрта Конвенције. Досадашње дискусије показују да се, у трагањима за начинима решавања спорова који би осигурали мирну сарадњу или барем коегзистенцију међународне заједнице у космичким активностима, мишљења приближавају и да се, изгледа, арбитражно решавање сматра најпогоднијим. Томе су допринели не само флексибилност арбитражног решавања спорова него и брзи напредак космичког права и последице које напредак са собом носи. Имајући све то у виду Конференција је препоручила Комитету да настави свој рад на изради нацрта Конвенције о решавању спорова о космосу.

Комитет за ваздухопловно право расправљао је о Извештају о интегрисаном систему грађанско-правне одговорности за штете претрпљене у међународном превозу ваздухом. Комитет је, такође, поднео нацрт резолуције о принципима на којима би требало да се заснива будући рад Комитета. Конференција је у својој резолуцији примила знању да се извештај о интегрисаном систему одговорности у ваздушном саобраћају заснива на следећим принципима:

1) установљује се интегрисани ситем грађанскогправне одговорности за штете које претрпе путници или која је нанета пртљагу или роби у међународном превозу ваздухом, и за штету проузроковану трећој страни на земљи коју проузрокује страни ваздухоплов;

2) захтеви за одштетом биће упућени преко превозиоца односно оператора ваздухоплова;

3) накнада штете за личне повреде, укључујући ту и смрт, биће заснована на принципу апсолутне, неограничене и обезбеђене одговорности.

Извештај Комитета треба да послужи као основ за израду нацрта међународне конвенције.

Судија Е. Ј. Маттер, председник Комитета за право међународних водних извора поднео је коначни предлог чланова о регулисању тока међународних водних извора. Конференција је одобрила 9 чланова који

су са коментаром укључени у Извештај. У исто време Конференција је одобрила Нацрт чланова о односу између вода, других природних извора и околине. Затражено је од Комитета да размотри питање доношења препорука о одредби, која се односи на право државе горњег тока која отпчиње регулисање, да настави са спровођењем радова у случају да се не постигне споразум са заинтересованим државама у разумном року. Како Комисија УН за међународно право разматра, између осталог, и правна права везана за непловидбену употребу међународних водних путева, на тражење Конференције генерални секретар Удужења је извештај Комитета упутио Генералном секретару УН, да би он тај извештај поднео Комисији за међународно право.⁴⁾

Комитет за права човека се на Конференцији у Београду концентрисао на разматрање Нацрта минималних правила поступака за међународне мисије утврђивања чињеница о правима човека, Нацрт, који је једногласно прихваћен у Комитету, предвиђа начела независности у сакупљању података и слободно одлучивање о сведоцима, који ће бити саслушани као и њихову заштиту, као нека од основних начела основних правила поступка међународних мисија која испитује права човека. Власти државе на чијој се територији врши испитивање требало би да имају, према мишљењима израженим у дискусији, право увида у налазе Комисије али не и право да их мењају. Предложено је, такође, да се истраживачке мисије у интересу објективности ослањају на властити персонал.

Конференција је препоручила да се Нацрт минималних правила поступка за међународне мисије утврђивања чињеница о правима човека усвоји, као модел минималног стандарда и то под називом „Београдска минимална правила поступка за међународне мисије утврђивања чињеница о правима човека.“

У Комитету за међународни тероризам расправљало се о Нацрту јединствене конвенције о правној контроли међународног тероризма. Нацрт садржи дефиницију међународних терористичких аката, те начине и средства борбе државе против тероризма. Притом се у први план ставља потреба тесне сарадње између држава у борби против тероризма. На тај начин Нацрт полази од тенденције повећане спремности држава да прихвате правна средства посебно у циљу дефинисања и контроле међународних терористичких аката која се изразила у низу конвенција како оних отвореног типа⁵⁾ тако и конвенција донетих на регионалном плану.⁶⁾ У дискусији су изнети приговори на Нацрт јединствене конвенције. Примећено је, на пример, да би требало проширити дефиницију терористичких аката

⁴⁾ G.A., A/C. 6/35/4., 22. October 1980. Note verbale dated 20 October 1980 from the Permanent Mission of Yugoslavia to the United Nations addressed to the Secretary General. Нота садржи резолуције 59. Конференције о праву међународних водних извора и правним аспектима новог међународног економског поретка.

⁵⁾ Решимо, Конвенција о кривичним и неким другим актима извршеним у ваздухопловима (1963); Конвенција о сузбијању противзаконите отмице ваздухоплова (1970); Конвенција о сузбијању противзаконитих аката усмерених против безбедности цивилног ваздухоплова (1971); Конвенција о спречавању и кажњавању злочина против међународно заштићених лица (1973).

⁶⁾ Европски савет је 1976. донео Европску конвенцију о сузбијању тероризма, а Организација америчких држава 1971. Конвенцију о спречавању и кажњавању аката тероризма који попримају облике злочина против лица и сличних изнуђивања која су од међународног значаја.

да ли су то само насилни или и ненасилни акти као диверзије на комуникационим системима, масовна тровања и слично. Примедбе су се, такође, одосиле на објекте заштите, па је предложено да, уместо заштите искључиво међународно заштићених лица, треба предвидети заштиту сваког човека. Ценећи бројност и оправданост примдби Конференција је у својој резолуцији о међународном тероризму затражила од Комитета да настави свој рад на Нацрту те да на наредној Конференцији Удружења поднесе ревидирани и по могућности коначни извештај.

Разматрање појмова „правичност“ (*equity*) и „правичног“, праведног“ (*equitable*), као елемента за које се везују права земаља без излаза на море на Конференцији УН о праву мора (UNCLOS III), доминирало је расправама у Комитету о земаљама без излаза на море. Опште је прихваћен принцип, посебно на конференцијама о ревизији права мора, да и земље без излаза на море имају право да користе природна богатства мора која чине добро читавог човечанства. Комитет је у фази формулисања конкретних идеја о правним правилима која би регулисала ово питање. Недвосмислено је, међутим, истакнуто да та права земаља без изласка на море не настају аутоматски већ да морају бити засновани на споразумима између прибрежних и неприбрежних земаља, те да остварење неотуђивих права неприбрежних земаља не сме да наруши права прибрежних држава.

Комитет за сударе на мору предложио је да 59. Конференција да подршку Нацрту међународне конвенције за унификацију неких правила која се тичу грађанскоправне јурисдикације, избора закона и признања и извршења пресуда у питању судара. Нацрт Конвенције је, и поред извесних критичних замерки изнетих на Конференцији у Манили, добио подршку у тако високом степену да то, по мишљењу Комитета, представља довољан разлог за прихватање Нацрта. Посебно је истакнуто да је Нацрт прихваћен на 31. конференцији Међувладине поморске консултативне организације на заседању у Рио де Жанеиру 1977. Конференција је изразила подршку Нацрту Конвенције и препоручила државама које су стране уговорнице Међународне конвенције о неким правима која се тичу грађанскоправне јурисдикције у питањима судара потписане у Брислу 1952., као и државама које још нису постале уговорнице, да благодоклоно размотре Нацрт.

Извршни савет Удружења је на својој седници маја 1979, у принципу прихватио предлог за оснивање Комитета за имунитет страних држава. Радна група састављена од 5 чланова је са председником радне групе M. Leigh-om припремила прелиминарни извештај у коме је изложила основна питања у вези имунитета страних држава. Садржајна и свестрана дискусија која је вођена поводом прелиминарног извештаја показала је сву сложеност и значај питања имунитета. Због тога је Конференција препоручила Извршном одбору да приступи именовану Комитета за имунитет страних држава, како би се што је могуће пре приступило изради Нацрта међународне конвенције о том питању.

Полазећи од тога да приликом међународних акција пружања помоћи у време природних несрећа искрсавају и значајна правна питања, Комитет за медицинско и хуманитарно право поднео је у свом извештају Нацрт типског споразума. Конференција је усвојила извештај Комитета и за-

једно са прилогом у коме су садржане измене типског споразума и поднела га државама и организацијама које су првенствено заинтересоване за акцију помоћи, како би га оне могле узети у обзир.

Конференција је, такође, препоручила Извршном одбору да упути Комитет да се усредсреди на следеће предмете: а) појам и домашај хуманитарног права; б) мере за примену хуманитарног права; в) лекар суочен са проблемима технолошког развоја.

У Комитету за правне аспекте очувања човекове средине дискусија је вођена на основу Нацрта правила међународног права о трансграничном загађивању. Под трансграничним загађивањем се, у смислу члана 2(2) Нацрта подразумева свако намерно или ненамерно загађивање чије се физичко порекло у целини или делимично налази на подручјима под националном јурисдикцијом државе а која има последице у подручју под националном јурисдикцијом друге државе. Нацрт је имао претензије да представља излагање позитивноправних правила међународног права. Иако Нацрт произашао из опсежне анализе стања у разним деловима света и јуриспруденције међународних и националних судова, извесно је да су правна правила у овој области у фази настајања. Због тога је дискусија у Комитету била прилика за соучавање са питањем постоје ли у позитивном међународном праву обавезна правила о забрани загађивања, да ли је односне међународне обавезе могуће прецизније формулисати те да ли у Нацрт треба укључити и препоруке у недостатку прецизних правних обавеза и слична. Конференција је извештај Комитета оценила као значајан напредак у покушају да се формулишу правила међународног права о правним аспектима очувања средине. Од Комитета је затражено да на следећој конференцији поднесе нацрт декларације о правилима међународног права која се примењују на трансгранично загађивање.

У односу на проблем дипломатског имунитета Конференција је потврдила резолуцију коју је Извршни савет Удружења усвојио 17. 11 1979. Резолуција позива на строго поштовање дипломатског имунитета с обзиром да је поштовање права и пракса дипломатског имунитета од великог значаја за мирољубиве односе међу државама. Посебно се истиче да су државе обавезне да изврше пресуде Међународног суда правде, јер непоштовање тих пресуда умањује углед и интегритет међународног правног система.

Рано је у овом тренутку говорити о думетима 59. Конференције. Да би проценио допринос Конференције кодификацији и прогресивном развоју међународног права потребно је да предложена решења издрже пробу времена. Оно што даје повод оптимизму је конструктиван и толерантан приступ виталним правним проблемима међународне заједнице који је битно обележио атмосверу на Конференцији. Сазнање да, у условима опште повезаности и међузависности, свако има свој део одговорности за судбину човечанства, позитивно потврђена на 59. Конференцији, је гаранција да ће Удружења свом угледу и реномеу придодати нове вредности.